

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ธุรกิจค้าไม้ในเขตชุมชนวัดสระเกศเป็นย่านค้าไม้ดั้งเดิมและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร โดยเริ่มต้นธุรกิจจากการตั้งโรงเลื่อยไม้ โรงไสซอยไม้ และร้านค้าไม้ ตามลำดับ ย่านค้าไม้ในบริเวณนี้เป็นแหล่งวัตถุดิบไม้ที่สำคัญให้กับโรงงานทำเฟอร์นิเจอร์ เครื่องเรือน และประตูหน้าต่างที่กระจายอยู่ทั่วกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด วิวัฒนาการของเมืองในช่วงเวลาต่อๆ มา ส่งผลให้ย่านนี้มีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ ที่ทำให้การค้าไม้ในบริเวณนี้ไม่เอื้ออำนวยต่อการค้าขายเหมือนในอดีต ธุรกิจค้าไม้ย่านวัดสระเกศในปัจจุบันจึงซบเซาลง ผู้ประกอบการบางรายต้องย้ายหรือขยายสาขาไปอยู่ในทำเลอื่นที่มีความเหมาะสมและได้เปรียบทางการค้ามากกว่า

งานวิจัยเฉพาะเรื่องฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงภาพรวมของลักษณะและแนวโน้มธุรกิจค้าไม้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาถึงศักยภาพในการแข่งขัน ปัจจัยที่มีผลกระทบ ข้อจำกัดของการพัฒนา และการปรับตัวของธุรกิจค้าไม้ในอนาคต โดยมีขอบเขตการศึกษาเฉพาะธุรกิจค้าไม้ในเขตชุมชนวัดสระเกศ แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร และใช้หลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาอธิบายวิเคราะห์ประกอบผลการศึกษา รวมถึงการวิเคราะห์สภาวะการแข่งขันในธุรกิจโดยใช้แนวคิด FIVE COMPETITIVE FORCES MODEL เพื่อให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาให้มีความสามารถในการแข่งขันและมีข้อได้เปรียบกับคู่แข่ง (Competitor)

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ประกอบการและบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจค้าไม้ (Indepth Interview) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งจากหน่วยงานราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายงานการวิจัย เอกสารทางวิชาการต่างๆ และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่จาก website ต่างๆ โดยมีข้อสรุปของผลการศึกษาดังนี้

ธุรกิจค้าไม้ในบริเวณชุมชนวัดสระเกศ เกิดขึ้นหลังจากมีการสร้างพระเจดีย์ภูเขาทอง หรือบรมบรรพตที่วัดสระเกศเมื่อสมัยรัชกาลที่ 3-4 เนื่องจากการก่อสร้างพระเจดีย์ขนาดใหญ่ต้องใช้ซุงไม้สักจำนวนมากเพื่อใช้ทำเป็นฐานรากของพระเจดีย์ หลังการก่อสร้างพระเจดีย์ภูเขาทอง จึงเริ่มมีการตั้งโรงเลื่อยไม้แปรรูปขึ้นตามริมคลองมหานาค และบริเวณตั้งแต่ปากคลองบางลำพู (คลองรอบกรุง) บริเวณป้อมพระสุเมรุ ตลอดมาจนถึงคลองมหานาคที่บรรจบกับคลองผดุงกรุงเกษม เมื่อมีการประกอบอาชีพนี้มากขึ้นและสถานที่เดิมเริ่มคับแคบ โรงเลื่อยจึงต้องหาทำเลที่ตั้งกิจการใหม่ เช่น ย่านวัดญวนสะพานขาว ย่านถนนดำรงรักษ์ ถนนบริพัตร ถนนมหาไชย บางลำพู และสะพานดำ เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีขยายตัวทางด้านประชากรที่เพิ่มมากขึ้น การคมนาคมทางน้ำลดความสำคัญลง และลำคลองตื้นเขินจนแพซุงล่องเข้าคลองคูพระนครหรือคลองบางลำพูไม่ได้ กิจการโรงเลื่อยในบริเวณชุมชนวัดสระเกศซึ่งต้องอาศัยแม่น้ำลำคลองในการขนส่งไม้ซุงจึงซบเซาลงและค่อยๆ เลิกไปในที่สุด

เมื่อบ้านเมืองมีการขยายตัวมากขึ้น การคมนาคมจึงเปลี่ยนจากทางน้ำมาเป็นทางบกเกือบทั้งหมด และเมื่อความเจริญของเมืองขยายมาถึงถนนดำรงรักษ์ ซึ่งอยู่ในพื้นที่บริเวณเดียวกับชุมชนวัดสระเกศ จึงมีการถมคลองบางส่วนทำให้คลองมีขนาดเล็กและไม่สะดวกในการลำเลียงซุงเหมือนในอดีต โรงเลื่อยในบริเวณนี้จึงต้องเลิกกิจการและย้ายไปตั้งโรงเลื่อยแถวบางโพ จังหวัดนนทบุรี และปทุมธานี ส่งผลให้พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนรูปแบบการค้าจากโรงเลื่อยไม้มาเป็นโกดังเก็บไม้และร้านค้าไม้ในเวลาต่อมา ร้านค้าไม้เหล่านี้ส่วนใหญ่จะขายไม้สักแปรรูปเพื่อจำหน่ายไปยังต่างประเทศ รวมถึงการจำหน่ายให้กับร้านทำเฟอร์นิเจอร์ ร้านทำวงกบประตูหน้าต่าง และช่างไม้ทั่วไป

ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2505-2506 รัฐบาลในสมัยนั้นมีนโยบายไม่ให้ตั้งโรงเลื่อยหรือร้านค้าไม้แปรรูปริมถนนดำรงรักษ์ เนื่องจากในบริเวณนั้นอยู่ในเขตเมืองชั้นในและทำให้เกิดฝุ่นละอองซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ร้านค้าไม้ต่างๆ จึงต้องหาแหล่งค้าขายใหม่โดยเข้ามาขอเช่าที่จากวัดสระเกศในชอยบรมบรรพต (ข้างวัดสระเกศ) และปลูกเป็นเพิงไม้เล็กๆ สำหรับค้าขายชั่วคราว จนกระทั่งทางวัดสระเกศมีนโยบายก่อสร้างอาคารพาณิชย์ (ตึกแถว) ในบริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประโยชน์ของวัด ร้านค้าไม้ในบริเวณนี้จึงมาจับจองตึกแถวแห่งใหม่เป็นที่ค้าขายถาวรมาจนถึงปัจจุบัน การค้าไม้ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณชอยบรมบรรพต ถนนดำรงรักษ์ ถนนบริพัตร และมีบ้างบางส่วนของถนนจักรพรรดิพงษ์ ผลิตภัณฑ์ไม้ที่ขายในบริเวณชอยบรมบรรพตจะเป็นไม้แปรรูปชนิดต่างๆ ไม้อัด ไม้คิ้วบัว และไม้พื้นปาร์เก้ ถนนดำรงรักษ์จะเป็นไม้อัดชนิดต่างๆ ยิปซัมบอร์ด ไม้คิ้วบัว ไม้พื้นปาร์เก้ และวงกบประตูหน้าต่าง ถนนบริพัตรจะเป็น

ประเภท วงกบประตูหน้าต่าง ไม้คิ้วบัว ไม้แกะสลัก ไม้พื้นปาร์เก้ และผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ ส่วนถนน
จักรพรรดิพงษ์จะเป็นประเภทไม้แปรรูป ไม้คิ้วบัว และวงกบประตูหน้าต่าง

จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเมือง ทำให้พื้นที่
เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม การเปลี่ยนแปลงทางคมนาคมและ
ปริมาณการจราจรที่เพิ่มมากขึ้นทำให้พื้นที่ไม่สะดวกต่อการค้าขาย และความไม่เอื้ออำนวยของ
ทำเลที่ตั้งทำให้ผู้ประกอบการค้าไม้บางรายต้องปิดกิจการลงหรือย้ายไปอยู่ในทำเลอื่น ส่งผลให้
การค้าของพื้นที่บางบริเวณเริ่มซบเซา การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของชานเมืองและศูนย์กลาง
ชานเมืองทำให้เกิดย่านการค้าไม้ใหม่ๆ ในเขตชานเมืองหลายแห่ง เช่น ย่านบางโพ รัตนาธิเบศร์
และบางบัวทอง เป็นต้น ซึ่งย่านการค้าใหม่ๆ เหล่านี้จะได้เปรียบในการแข่งขันมากกว่าทั้งในด้าน
ทำเลที่ตั้ง การจราจร และจำนวนลูกค้า ทำให้ร้านค้าไม้หลายรายย้ายกิจการจากชุมชนวัดสระเกศ
ไปยังย่านการค้าใหม่และเขตชานเมือง หรือมีร้านอยู่ทั้ง 2 แห่งเพื่อรักษาลูกค้าเก่าและสร้างลูกค้า
ใหม่เพิ่มขึ้น แต่โดยภาพรวมแล้วพื้นที่ในบริเวณนี้ยังประกอบอาชีพค้าไม้อยู่เช่นเดิม แต่เปลี่ยน
รูปแบบการค้าจากการขายไม้แปรรูปประเภทเดียวเป็นไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ไม้อื่นๆ มากขึ้น

ย่านการค้าไม้ใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจค้าไม้ในเขตชุมชนวัดสระเกศมากที่สุดคือ
ย่านบางโพ ซึ่งในปัจจุบันมีร้านค้าที่ผลิตหรือจำหน่ายไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ มากกว่า
200 ราย โดยจำหน่ายสินค้าประเภทไม้ตั้งแต่ไม้แปรรูปชนิดต่างๆ ไม้อัด วงกบประตูหน้าต่าง ไม้คิ้ว
บัว และผลิตภัณฑ์ไม้สำหรับตกแต่งขนาดเล็กๆ ไปจนถึงเฟอร์นิเจอร์ขนาดใหญ่ ตลอดจนอุปกรณ์
เกี่ยวเนื่องครบวงจร เช่น ร้านจำหน่ายอุปกรณ์ไฟฟ้า วัสดุก่อสร้าง ฝ้าบาน เป็นต้น ทำให้ย่านบาง
โพสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มากกว่าย่านวัดสระเกศ โดยผู้บริโภคสามารถ
ซื้อสินค้าได้ครบทุกประเภทภายในแหล่งเดียวซึ่งช่วยประหยัดทั้งเวลาและการเดินทาง รวมถึง
ร้านค้าไม้ในย่านบางโพมีทำเลที่ตั้งที่สะดวกต่อการค้าขายและการเดินทางของลูกค้า และสามารถ
เดินทางไปได้ในระยะทางที่ไม่ไกลมากจากทุกๆ ตำแหน่งในกรุงเทพฯ ทำให้การค้าไม้ในบริเวณ
ชุมชนวัดสระเกศซบเซาลงและไม่ได้ได้รับความนิยมเหมือนในอดีต ซึ่งส่งผลถึงจำนวนลูกค้า
ยอดขายและรายได้ที่ลดลงตามลำดับ

ในปัจจุบันไม้จริงจากธรรมชาติมีราคาสูงขึ้น จึงมีการนำวัสดุชนิดอื่นๆ ที่สามารถใช้
ทดแทนไม้ เช่น แผ่นไม้ประกอบ ไม้สังเคราะห์ชนิดต่างๆ ฯลฯ มาใช้เป็นวัสดุสำหรับการก่อสร้าง
และผลิตเครื่องเรือนต่างๆ มากขึ้น ซึ่งวัสดุทดแทนไม้เหล่านี้มีราคาถูกกว่าไม้จริงจากธรรมชาติ ทั้ง
ยังใช้งานสะดวก ดูแลรักษาง่าย ทนทาน และมีคุณภาพใกล้เคียงกับไม้จริง จึงทำให้ลูกค้าไม้จริง
บางกลุ่มหันไปใช้วัสดุทดแทนไม้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ร้านค้าไม้ย่านวัดสระเกศได้รับผลกระทบจากการ

มีส่วนแบ่งทางการตลาดที่ลดลง ร้านค้าไม้บางร้านจึงนำสินค้าที่เป็นวัสดุทดแทนไม้มาจำหน่ายเพิ่มขึ้นเพื่อกระตุ้นยอดขายและเพิ่มกลุ่มลูกค้าใหม่

5.2 ข้อเสนอแนะทางธุรกิจ

ร้านค้าไม้ในเขตชุมชนวัดสระเกศควรจะมีการปรับปรุงทางด้านราคาขายและการบริการเพิ่มขึ้น การปรับปรุงทางด้านราคาขายควรกำหนดราคาสินค้าที่เป็นราคามาตรฐานให้ผู้บริโภคได้รับรู้ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าหรือเพื่อเพิ่มยอดขาย ส่วนการปรับปรุงทางด้านบริการ ร้านค้าไม้ควรเพิ่มการปรับปรุงทางด้านคุณภาพของการบริการให้ดียิ่งขึ้น จึงจะสามารถดึงดูดลูกค้าในการซื้อสินค้าและเพิ่มยอดขายให้กับทางร้านได้ เนื่องจากในปัจจุบันมีงานการค้าใหม่ๆ ที่มีศักยภาพหรือได้เปรียบในการแข่งขันมากกว่าทั้งในด้านทำเลที่ตั้งและความหลากหลายของสินค้า ส่วนด้านมาตรการและกฎระเบียบข้อบังคับของภาครัฐหรือหน่วยงานราชการต่างๆ ในอุตสาหกรรมไม้ ซึ่งเป็นกฎระเบียบที่ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอนและชัดเจน ตลอดจนระเบียบข้อบังคับที่แตกต่างกันในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ยากต่อการปฏิบัติและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ ผู้ประกอบการควรแก้ปัญหาโดยการรวมตัวกันของผู้ประกอบการในรูปแบบสมาคมต่างๆ เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางแก้ไขมาตรการและกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและเหมาะสมต่อการพัฒนาธุรกิจต่อไป

ธุรกิจค้าไม้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนในปัจจุบันมีทำเลที่ตั้งที่ไม่เอื้ออำนวยและไม่สะดวกต่อการค้าขาย ซึ่งการค้าไม้เป็นธุรกิจที่ต้องการพื้นที่มากสำหรับการขนส่ง การแปรรูป และการจัดวางเพื่อจำหน่าย แต่พื้นที่ในปัจจุบันมีความคับแคบและไม่เหมาะสมในหลายๆ ด้านทำให้ธุรกิจซบเซาลง ผู้ประกอบการจึงควรมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของธุรกิจ โดยอาจเปลี่ยนธุรกิจจากธุรกิจค้าไม้จริงจากธรรมชาติเป็นธุรกิจค้าวัสดุทดแทนไม้ เนื่องจากในปัจจุบันไม้มีราคาแพงขึ้นผู้บริโภคมีแนวโน้มลดการใช้ไม้ลงและหันมาใช้วัสดุทดแทนไม้มากขึ้น หรือ อาจย้าย ขยายกิจการร้านค้าไปยังทำเลอื่นที่เหมาะสมมากกว่า เช่น บางโพ รัตนาธิเบศร์ และชานเมืองอื่นๆ เป็นต้น

5.3 ข้อจำกัดในการศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อ

งานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงภาพรวมของธุรกิจค้าไม้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในเขตชุมชนวัดสระเกศเท่านั้น ทำให้ยังขาดภาพรวมของลักษณะธุรกิจค้าไม้ในเขตอื่นทั้งที่อยู่ใน

กรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และต่างจังหวัด ซึ่งลักษณะการแข่งขัน ปัจจัยที่มีผลกระทบ และการปรับตัวของธุรกิจอาจแตกต่างกับธุรกิจค้าไม้ในเขตชุมชนวัดสระเกศ นอกจากนี้ยังพบกับปัญหาในการหาข้อมูลที่จะนำมาศึกษา เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจค้าไม้ทั้งในอดีตและปัจจุบันไม่ค่อยมีการเก็บรวบรวมไว้มากนัก อีกทั้งผู้ประกอบการทั้งในส่วนของผู้ผลิตและผู้ขายส่วนใหญ่มักไม่ให้อข้อมูลที่เป็นจริง เนื่องจากอาจมีผลกระทบต่อธุรกิจโดยรวมได้ ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงยังไม่เพียงพอสำหรับการสรุปผลในบางกรณี

เนื่องจากผู้วิจัยมีธุรกิจค้าไม้อยู่ในเขตชุมชนวัดสระเกศ ทำให้การเข้าไปหาข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการแข่งขัน หรือพฤติกรรมการแข่งขันทางด้านราคาและไม่ใช่ราคากับร้านค้าไม้อื่นได้ลำบาก เนื่องจากจะถูกมองว่าเป็นการขอเข้าไปสอบถามข้อมูลจากคู่แข่ง ดังนั้นถ้าผู้ที่สนใจจะศึกษาธุรกิจไม้ในหัวข้อนี้สามารถเข้าไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เกี่ยวกับธุรกิจค้าไม้จากร้านค้าไม้ต่างๆ ได้ครบถ้วน ก็จะสามารถทำให้การทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น